

ՄԱՐՍԻՍ ԳՈՐԿԻ

ՅԵՐԵՆԱՆԵՐԸ

891.715
4-83

ՊԵՏՐՈՍ

891.71.1

9-83

Այ

ՄԱՔՍԻՄ ԳՈՐԿԻ

Apr.-6
-6 NOV 2011

ՅԵՐԵՒԱՆԵՐԸ

Թարգմանեց Ա. ԴԵՖԵՆՑ

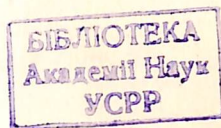
Նկարները Ն. ԶԱՂԻՆՅԱՆԻ

ՊԵՏԶՐԱՏ

ՀԼԿՅԵՄ ԿԿ ԿԻՑ ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԲԱԺԻՆ

ՅԵՐԵՂԱՆ

1937

8257-53

Դժվար է պատմել այդ փոքրիկ պատմությունը, — նա այնքան հասարակ է:

Յերբ յես պատանի եյի, կիրակի որերը — գարնանը և ամառը — հավաքում եյի մեր փողոցի յերեխաներին և առավոտից տանում եյի դաշտ, անտառ, ինձ համար հաճելի յերմտերիմ լինել այդ փոքրիկների հետ, վորոնք ուրախ եյին թռչունների պես:

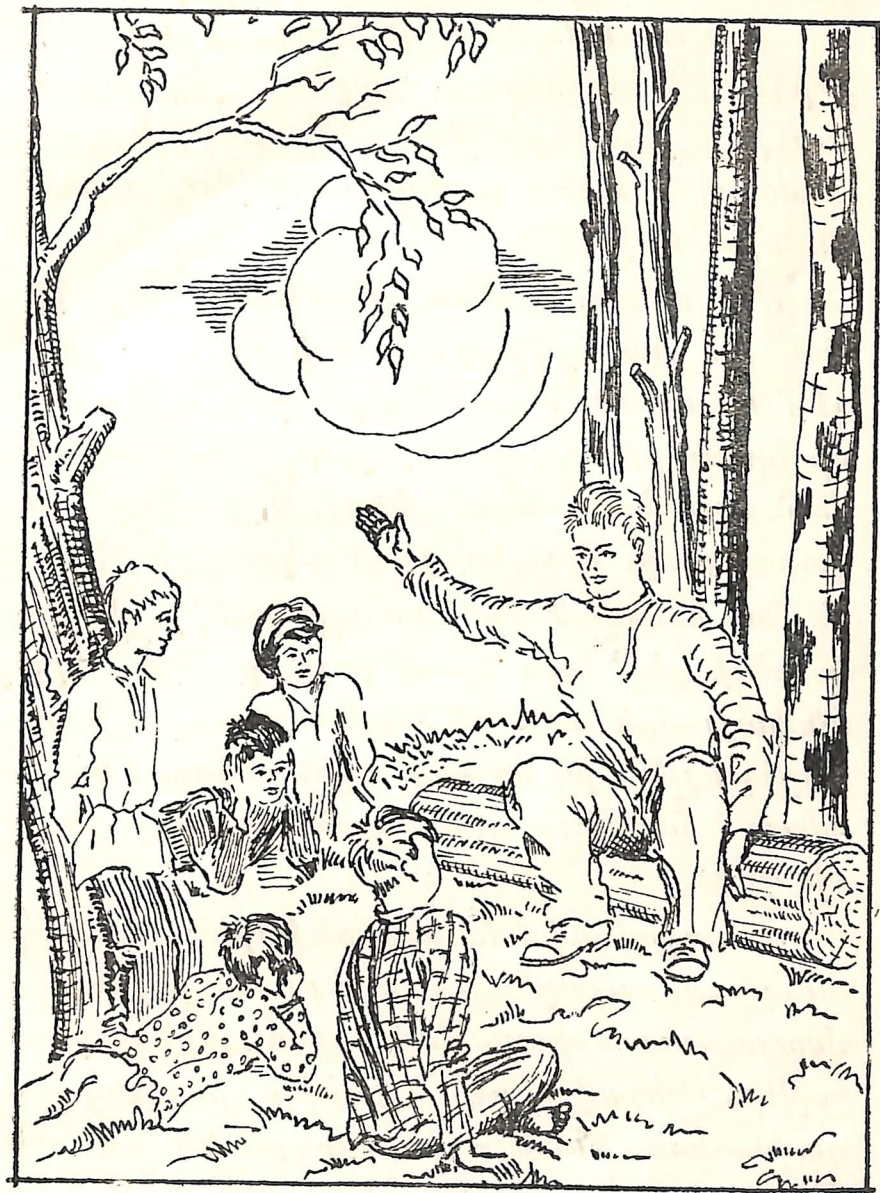
Յերեխաներն ուրախությամբ եյին թողնում քաղաքի նեղլիկ, փոշոտ փողոցները: Մայրերը տալիս եյին նրանց հացի կտորներ, յես ել գնում եյի վորևե համեղ բան, մեծ շիշը լցնում եյի կվասով և ինչպես հովիվ, քայլում եյի անհոգ գառների հետևից՝ քա-

ղաքի փողոցներով, դաշտերով, մինչև կանաչ անտառը, վոր զուգված էր գարնան հիանալի և փաղաքշական զարդերով:

Համարյա թե միշտ, մենք քաղաքից դուրս ելինք գալիս վաղ առավոտը, պատարագի զանգահարության ժամանակ. մեզ ուղեկցում էին զանգերի զողանջը և փոշու՝ ամպերը, վոր բարձրանում էին մանուկների արագաշարժ վոտքերի տեղից:

Շուգ կեսօրին, խաղից հոգնելով, ընկերներս հավաքվում էին անտառի յեզրին, հետո նախաճաշելով, ավելի փոքրերը քնում էին կանաչ խոտերի վրա՝ ընկուզենու և փռունչենու ստվերում, իսկ տաս տարեկան չարաճճիները խմբվելով իմ շուրջը՝ խնդրում էին վորևէ բան պատմել: Յեվ յես պատմում էի մի վորևէ բան, շատ խոսելով նույնքան հաճույքով, ինչպես նրանք էին շատախոսում ինձ հետ...

Մեր գլխավերևը գարնանային յերկնքի կապույտ կամարն է, մեր առաջ — իմաստուն լուսնի մեջ խորասուզված փարթամ անտառը՝ իր բազմապիսի ծառերով. սուրում է քամին, տանում է իր հետ մեղմ շշուռնները, տատանվում են բուրլումնալից անտառի ըստ-

վերները և նորից բարեբեր լռությունը փա-
ղաքշում է հոգիդ:

Ճերմակ ամպերը դանդաղ լողում են
յերկնի կապույտում. արևով ջերմացած
յերկրից յերկինքը թվում է սառը, և տա-
րորինակ է տեսնել, վոր ամպերը հալվում
են նրա մեջ:

Մի անգամ, յերբ յերեխաների խմբի
հետ յես քաղաքից դաշտ եյի գնում, մեր
դեմ հանկարծ հայտնվեց բոլորիս անծանոթ
մի հրեա տղա, վոտաբորիկ, պատռոտված
վերնաշապկով, սև հոնքերով, նրբակազմ ու
գանգրահեր, ինչպես գառնուկը:

Նա հուզված էր ինչ վոր բանից, և նը-
կատելի յեր՝ քիչ առաջ լաց էր յեղել. նրա
անփայլ—սև աչքերի կոպերն ուռել ու կար-
մրբել էյին և խիստ աչքի էյին ընկնում կապ-
տելու աստիճան դալկացած սովահար դեմ-
քի վրա:

Հանդիպելով մանուկների խմբին, նա կանգ
առավ ճանապարհին, վոտքերը խրելով առա-
վոտյան սառը փողոմեջ, նրա գեղեցիկ, մթին
շրթունքներով բերանը վախից կիսաբաց յե-
ղավ,— իսկ հետևյալ վայրկյանին նա մի
թեթև վոստյունով թռավ մայթի վրա:

— Բռնի՛ր դրան, — գոչեցին յերեխաներն
ուրախ ու միահամուռ, — ջհուդի՛կ է: Բռն-
նի՛ր ջհուդիկին:

Յես սպասում եյի, վոր տղան կփախչի:
Նրա նիհարիկ, խոշոր աչքերով դեմքը սար-
սափ էր արտահայտում, շուրթերը դուռում
եյին, նա կանգնած էր ծաղր ու ծանակի
աղմուկի մեջ և տարորինակ կերպով ձրգ-
վում—յերկարում էր, ասես հասակ էր առ-
նում, սեղմված ցանկապատին և ձեռքերը
թափցրած հետեվը:

Բայց նա հանկարծ, միանգամայն հան-
գիստ, պարզ ու հասկանալի ասաց.

— Ուզո՞ւմ եք ֆոկլուսներ ցույց տամ ձեզ:

Այդ առաջարկությունը յես հասկացա
վորպես ինքնապաշտպանության միջոց, իսկ
յերեխաներին նա անմիջապես հետաքրք-
րեց և յետ մղեց տղայից: Միայն ավելի
հասակավորները և ավելի կոպիտները փոք-
րիկ հրեային նայում էյին անվստահ և կաս-
կածանքով. մեր փողոցը թշնամաբար էր
տրամադրված մյուս փողոցների յերեխաների
նկատմամբ, մերոնք հաստատ համոզված ե-
յին, վոր ուրիշ փողոցների յերեխաների հա-
մեմատությամբ իրենք ինչ-վոր առավելու-

Թյուններ ունեն և չեյին սիրում ուրիշ յերեխաներին, չեյին կարողանում նկատել նրանց առավելությունները:

Փոքրահասակներն այդ առաջարկին վերաբերվեցին ավելի պարզ:

— Յնչյ տուր, — կանչեցին նրանք:

Գեղեցիկ, նրբակազմ տղան հեռացավ ցանկապատից, ճկեց իր նիհարիկ մարմինը դեպի յետ, ձեռքերը կպցրեց հողին և հանկարծակի վոտքերը վեր բարձրացնելով՝ կանգնեց ձեռքերի վրա և բացականչեց.

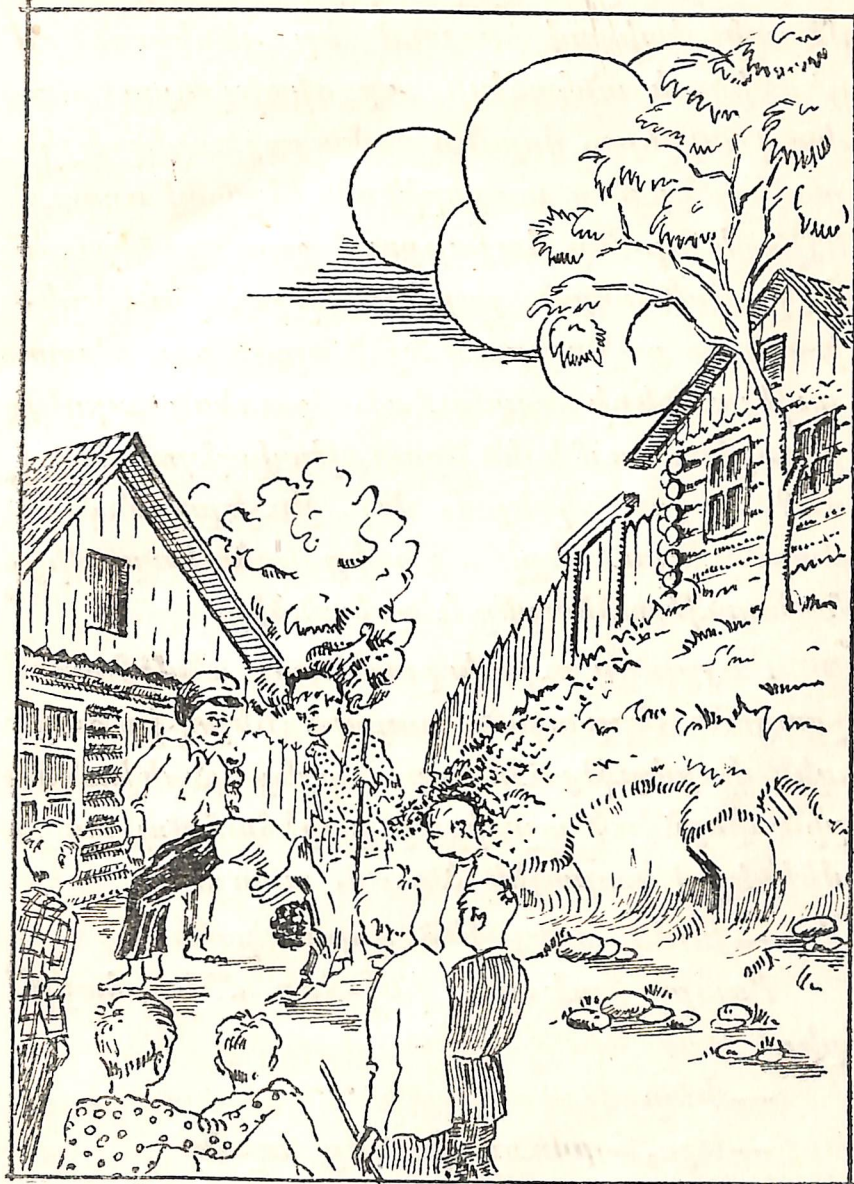
— Հոպ:

Յեվ պտույտներ եր գործում հրդեհվածի նման, թեթևությամբ ու ճարպկորեն խաղացնելով իր մարմինը:

Նրա վերնաշապկի ու հին վարտիքի ձեղքերից յերևում եր նիհար մարմնի գորշավուն մաշկը. սուր անկյուններով դուրս եյին ցցվել թիակները, ծնկների ու արմունկների վոսկորները, իսկ անրակներն ասես սանձի բերանից լինեյին:

Թվում եր, թե ահա, յերբ նա մի անգամ ել կորանա, այդ բարակիկ վոսկորները ճրթճրթոցով կփշրվեն:

Նա չարչարվեց մինչև քրտնելը, մեջքի

քրտինքից թրջվեց նրա վերնաշապիկը. կատարելով վորևէ վարժություն, նա շինծու, մեռած ժպիտով նայում եր յերեխաների դեմքին, և անհաճելի յեր դիտել նրա անփայլ աչքերը, վորոնք ասես լայնացել էին ցավից. նրանք տարորինակ կերպով դողում էին և նրանց հայացքում շատ բան կար վո՛չ—մանկական լարվածությունից: Յերեխաները քաջալերում էին նրան բացականչությունների աղմուկով, շատերն արդեն ընդորինակում էին նրան, թավալելով փոշու մեջ, վայր ընկնելով, վեր թռչելով անփորձ վարժությունների ցավից, ձախողումից, հաջողություններից և նախանձից:

Բայց այդ ուրախ ըուպեններն անմիջապես չբացան, յերբ տղան, դադարեցնելով իր ճարպիկ վարժությունները, նայեց յերեխաներին փորձված արտիստի բարեհաճ ժպիտով և մեկնելով բարալիկ ձեռքը, ասաց.

—Այժմ տվեք ինձ վորևէ բան:

Բոլորը լռեցին, ինչ—վոր մեկը հարցրեց.

—Փոփոք:

—Այո, — պատասխանեց տղան:

—Մի սրան տես:

—Փողով մենք ինքներա ել կկարողանայինք...

Նրա խնդիրը փոքրիկ հասարակության մեջ թշնամական և արհամարհող վերաբերմունք առաջացրեց դեպի արտիստը. յերեխաները նրան ծաղրելով ու հայհոյելով գնացին դեպի դաշտ: Ի հարկե, նրանցից վոչ վոքի մոտ դրամ չկար, իսկ ինձ մոտ կար միայն յոթ կոպեկ: Յես յերկու փոքրիկ դրամ դրեցի նրա փոշոտ ափի մեջ, տղան մատներով իրար տվեց այն, և ուրախ ժպտալով ասաց.

—Շնորհակալ եմ...

Նա հեռացավ ինձնից և յես տեսա, վոր նրա վերնաշապիկի թիկունքն ամբողջովին ծածկված ե մուգ բծերով և կպել ե թիակոսկրներին:

—Սպասիր, այդ ի՞նչ ե:

Նա կանգ առավ, յետ դարձավ, ուշադիր նայեց ինձ և նույնպիսի ուրախ ժպիտով պարզ ասաց.

—Սա, թիկունքիս վրայի՞նք: Այդ մենք խեղկատականոցում ենք վայր ընկել մարդաձողերից. հայրս դեռ պառկած ե, իսկ յես արդեն առողջ եմ...

Յես բարձրացրի նրա վերնաշապիկը.
Թիկունքի մաշկի վրա, ձախ ուսն ի վեր
դեպ կողքը—տարածված եր մուգ ու լայն
մի քերծվածք. նա չորացել եր, հաստ կեղև
բռնել, բայց վարժությունների ժամանակ
կեղևը նորից պատռվել եր մի քանի տեղ
և այժմ պատռվածքներից ծորում եր կար-
միր արյունը:

Հիմա ել չի ցավում,—ասաց նա ժպտա-
լով,— չի ցավում, միայն քոր ե գալիս:

Յեվ արիաբար, ինչպես վայել ե հերոսին,
նայելով ինձ, նա շարունակեց լուրջ, տա-
րիքավոր մարդու ձայնով.

—Կարծում եք, թե այս յես ի՞նձ համար
աշխատեցի: Ազնիվ խոսք՝ վճռե՛ք: Հայրս...
Մեզ մոտ վոչ մի պատառ հաց չկա: Իսկ հայրս
այնպես ե ջախջախվել: Գիտե՞ք, հարկավոր
ե լինում աշխատել: Իսկ այստեղ ել—դե՛հ
հրեաներ ենք մենք և բոլորը ծիծաղում են
մեզ վրա... Յտեսություն:

Նա խոսում եր ժպիտով, ուրախ և աշ-
խույժ:

Իր գանգրահեր գլխի խոնարհումով
հրաժեշտ տալով ինձ, նա չափազանց արագ
անցավ տների մոտով, վորոնք իրենց ապակե

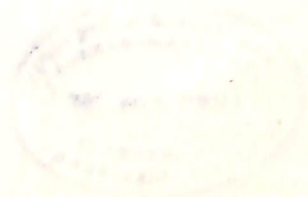
աչքերով նրան եյին նայում անվրդով և
անկենդան:

Այս պատմությունն այնքան աննշան և
հասարակ ե,— ճշմարիտ չե՞ արդյոք:

Բայց իմ կյանքի ընթացքում, կյանքիս
ծանր ուրերին յես շատ անգամ եմ յերախ-
տագիտությամբ հիշել այն փոքրիկ տղայի
արիությունը...

Խմբագիր՝ Գ. Ղազարյան
Տեխ. խմբագիր՝ Ս. Արունյան
Արբանյակ՝ Ս. Արզումանյան

Գլավիճի լիազոր Կ-4567 Հրտ՝ 4108
Պատկեր 780, Տիրաժ 3000
Պետհրատի տպարան, Յերեվան, Լենինի 65

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0390464

382

А 3031

4170 80 400.

Горький

М. ГОРЬКИЙ
ДЕТИ

Гиз Арм. ССР, Ереван, 1937 г.

Чехословакия